

sociaal progressief alternatief

sp.a afdelingen regio Dender

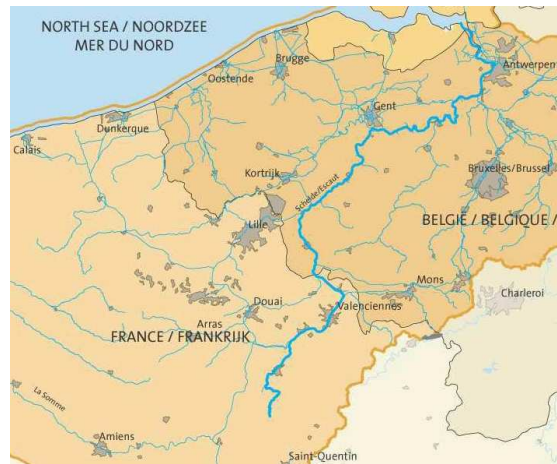

***Boottocht op de Schelde
met Freya Van den Bossche en Bart Van Malderen
zondag 5 oktober 2008***

*sp.a Berlare, Buggenhout, Dendermonde, Hamme, Laarne,
Lebbeke, Wetteren, Wichelen en Zele.*

De Schelde

De Schelde ontspringt in het noorden van Frankrijk in Gouy-le-Catelet op het plateau van St. Quentin, 95 m boven de zeespiegel. Ze stroomt daarna naar Wallonië, Vlaanderen en Nederland, 350 km lang van bron tot monding. De Schelde en haar bijrivieren zijn typische vlakterivieren met een regenwaterregime, hoofdzakelijk gevoed door regenwater en insijpeling.

Het Scheldebekken beslaat een oppervlakte van 21 863 km² verspreid over 5 gewesten: het Franse Nord-Pas-de-Calais (31 % van het bekken), het Waals Gewest (17 %), het Vlaams Gewest (43 %), Brussels Hoofdstedelijk Gewest (1 %) en de Nederlandse provincie Zeeland (8 %). Het bekken is onderverdeeld in 11 deelbekkens die min of meer afzonderlijke entiteiten zijn: Bovenschelde en Estuarium, Haine, Scarpe, Leie, Deûle en Spiere, Dender, Zenne, Dijle, Demer en Nete.

Bijna 10,5 miljoen inwoners leven vandaag in het Scheldebekken. Daarom is het een van de dichtst bevolkte gebieden van Europa (de bevolkingsdichtheid varieert van 100 tot meer dan 2000 inwoners/km²).

Het is eveneens een van de belangrijkste industriële zones van Europa, met zijn oude industrieën (metallurgie, textiel,...) die dikwijls achteruitgaan en meer recente industrieën (scheikunde, voedingsmiddelen) die nog in volle ontwikkeling zijn.

Dit is ook een van de redenen waarom de Schelde en haar bijrivieren gedeeltelijk ingericht werd voor de scheepvaart. Het netwerk van waterwegen is het dichtste ter wereld, met meer dan 250 sluizen en dammen in het bekken. Het is een echt Europees kruispunt van vervoer te water, met een van de belangrijkste wereldhavens, Antwerpen.

De Schelde heeft tot nu enorme natuurlijke rijkdommen weten te bewaren: ontelbare waterrijke gebieden, armen en meanders van de rivier en haar bijrivieren, alsook zijn estuarium onder invloed van getijden maken hiervan een van de belangrijkste ecologische toevluchtsoorden voor een groot aantal dier- en plantensoorten in Europa.

Daarenboven hebben de troeven van het Scheldebekken er historisch een plaats van ontwikkeling, ontmoeting en uitwisseling van gemaakt. Het Scheldepatrimonium is ongetwijfeld bijzonder rijk: de school van Vlaamse schilderkunst, architectuur (van kathedralen, belforten en marktpleinen,...), kunstwerken van het Centrumkanaal, carnavals, bieren,... zelfs het waterbeheer werd in bepaalde sectoren ontwikkeld vanaf de middeleeuwen in een originele en unieke structuur, de wateringen. Maar omdat de druk van de menselijke activiteiten op het ecosysteem nergens intenser is dan hier, vraagt de duurzame ontwikkeling van de Schelde een daadkrachtiger beheer dan elders: intergewestelijke samenwerking, voorkoming en strijd tegen vervuiling, bescherming en herstel van de natuurlijke milieus en van de biodiversiteit,... veel uitdagingen voor de toekomst.

Geschiedenis van het stroomgebied

Terwijl de Schelde in Frankrijk een vrij stabiele loop had, heeft de Schelde in Vlaanderen en Nederland in haar geschiedenis vier belangrijke veranderingen van haar loop meegemaakt.

De eerste bekende loop van de Schelde ging 30000 jaar geleden via Gent, samen met de rivier de Rupel, ruwweg naar Zeebrugge waar ze samen verder, ter hoogte van de huidige Doggersbank, in zee stroomde. De Noordzee was in die tijd een droge vlakte.

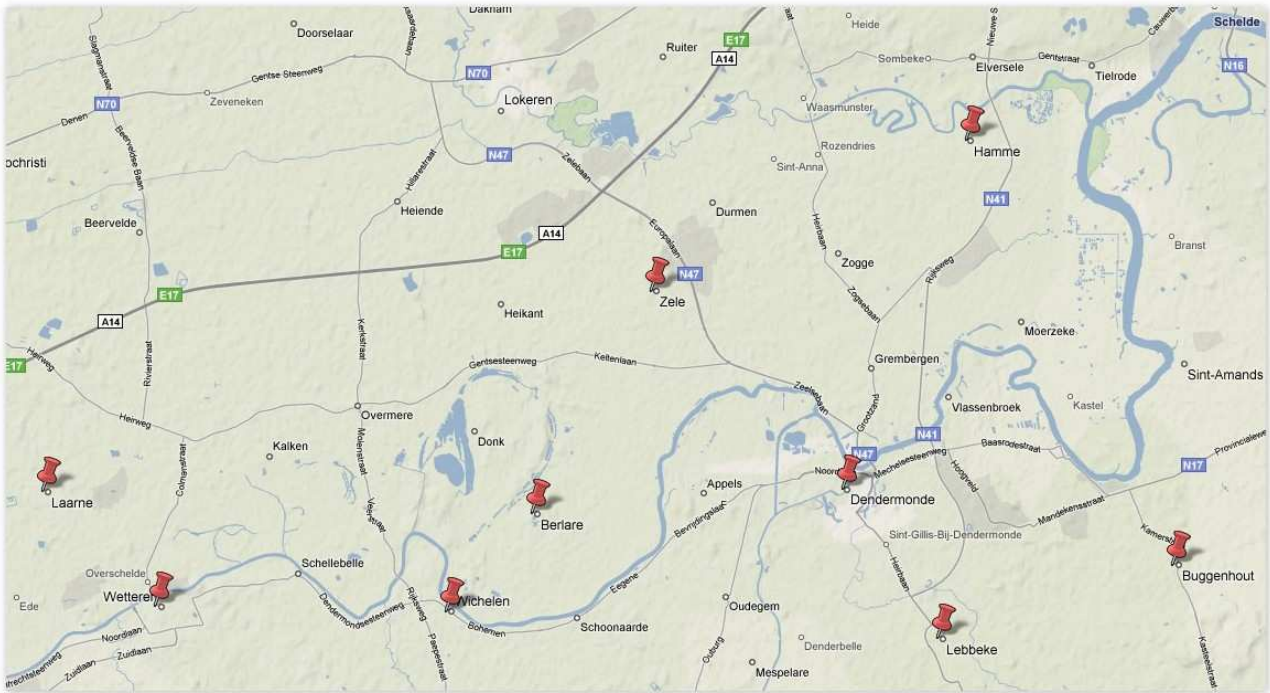

Foto: de sp.a-afdelingen regio Dender langs het stroomgebied van de Schelde

15000 jaar geleden ontstond een belangrijke verandering in het rivierpatroon, aan het einde van de laatste IJstijd. Door dat het ijs terugtrok bleven er zandbanken en opgewaaide zandruggen achter. We vinden er nu nog restanten van in Wetteren en Appels.

Zo'n 8000 jaar geleden dwongen zandafzettingen in het gebied tussen Gent en Zeebrugge de Schelde een richting te zoeken naar het oosten. Hier stroomde de Schelde in de oude bedding van de Rupel naar zee.

5000 jaar geleden steeg de zeespiegel, en drong de zee zover landinwaarts dat deze ter hoogte van Bergen op Zoom doorbrak naar de Schelde. Zo werd de Oosterschelde gevormd.

Van de Westerschelde was toen nog geen sprake, het was toen een smalle inham, die van toen af in de loop van de eeuwen steeds verder landinwaarts kwam. In de 10e eeuw brak het laatste stukje door, naar de Schelde, en vormde op dat moment de Westerschelde. De loop van de Schelde zoals we die nu kennen is dan een feit.

De Schelde is al zeer lang van grote commerciële en strategische betekenis. De Romeinen hadden al belangstelling voor het Scheldegebied. De reden van hun belangstelling was de verbinding per schip naar Britannia.

Omstreeks 270 gebruikten Germaanse stammen de Schelde voor hun plundertochten. Julianus probeerde hen te onderwerpen, maar gaf hun uiteindelijk (355) maar heel het huidige Vlaanderen en Nederland onder de rivieren in bezit onder voorwaarde dat ze bondgenoten zouden worden.

De Vikingen gebruikten in de 9e eeuw de Schelde als toegangspoort tot de Lage Landen en na de delingen van het Karolingische Rijk in 843 en 872 werd de rivier de grens tussen het West- en Oostrijk. Getuigen van de strijd tussen beide Rijken zijn nog te vinden in Ename bij Oudenaarde. Ename, gelegen aan de tegenovergestelde Ottoonse oever van de Schelde, was goed op weg om in plaats van Oudenaarde een stad te worden, maar werd in 1054 verwoest. Hoewel later dat alleen op papier nog betekenis had zou de rivier tot 1528 de grens tussen het Franse koninkrijk en het Heilige Roomse Rijk blijven.

Het Scheldegebied (vooral Antwerpen) werd later een van de economisch belangrijkste gebieden in Europa vanwege de handel. Na de val van Antwerpen in de 16e eeuw, verdwenen veel handelaren naar Amsterdam en werd de rivier afgesloten voor handelsverkeer door de Republiek van het Noorden. Het feit dat Staats-Vlaanderen in Noordelijke handen bleef was daarbij van grote strategische betekenis.

Pas na 1813 ging de Schelde weer open, tot de onafhankelijkheid van België in 1830. Na de pacificatie tussen België en Nederland in 1839 werd er uiteindelijk een Scheldeverdrag tussen Nederland en België gesloten waarin werd bepaald dat dat zo zou blijven.

In de Tweede Wereldoorlog werd de strategische betekenis van de rivier nog eens zwaar onderlijnd. Er is hevig gevochten om de controle van de monding van de rivier en Walcheren is

De Schelde in cijfers

- Oppervlakte van het stroomgebied van de Schelde: 22.116 km
- Oppervlakte van het stroomgebiedsdistrict van de Schelde: 36.416 km
- Lengte van de hoofdstroom de Schelde: 350 km, waarvan 140 km gekanaliseerd en met meer dan 250 stuwen en sluizen
- Hoogte van de bron: 95 m
- Hoogste punt in het stroomgebied: 212 m (Wallonië)
- Laagste punt in het stroomgebied: -2 m (Nederland)
- Bevolking van het stroomgebiedsdistrict van de Schelde: 12.855.000 inwoners
- Gemiddelde bevolkingsdichtheid in het stroomgebiedsdistrict van de Schelde: 352 inw/km²
- Per jaar stroomt 10 miljoen m³ water naar de zee (dit is een gemiddeld debiet van 115 m³/sec)
- Dagelijks stroomt 1 miljard m³ water twee maal het estuarium in en uit, van en naar de zee

Foto: monding van de Dender in de Schelde (sas Dendermonde)

Veiligheid

In het Scheldebekken zijn overstromingen niet nieuw. In de Middeleeuwen lieten vele grote stormvloed en dorpen voorgoed in het water verdwijnen. De watersnoodramp van 1953 is voor de huidige generaties natuurlijk het meest bekende voorbeeld. Daarbij lieten in totaal meer dan 1800 mensen het leven, evenals grote aantallen vee en andere dieren. De schade was enorm, vooral in Nederland, maar ook in het Vlaamse deel van de Delta. Dit leidde in Nederland tot het Deltaplan, dat bewerkstelligde dat niet alleen de Nederlandse Delta, maar geheel Nederland beveiligd is tegen overstroming door de zee. Vlaanderen heeft voor het stroomgebied van de Schelde een vergelijkbaar plan, het Sigmoplan, maar dat is opgesteld naar aanleiding van de watersnood in 1976. Een noordwesterstorm stuwde toen zoveel Noordzeewater de Schelde binnen, dat grote delen in Vlaanderen overstromden. Net als in Nederland na de ramp van 1953 was men het er over eens: dit mocht in de toekomst niet meer gebeuren.

Sigmoplan

Sinds 1977, toen het eerste SIGMAPLAN werd opgesteld, is de visie op het beheer van water in het algemeen en de Zeeschelde in het bijzonder sterk geëvolueerd. Bovendien moeten veranderingen ten gevolge van een mogelijke klimaatwijziging worden ingecalculeerd. Binnen het integraal waterbeheer wenst men rekening te houden met de verschillende functies die een waterloop kan hebben. In zekere zin gaat men dan ook terug naar het verleden, maar met een blik op de toekomst. Er moet terug ruimte voor de rivier komen, rekening houdend met de snel veranderende samenleving die steeds nieuwe en hogere eisen stelt. Dit uit zich ook in een nieuwe veiligheidsbenadering. Om schadelijke overstromingen te beperken moet ruimte aan de rivier gelaten worden om zoals vroeger te kunnen overstromen in minder kwetsbare valleigebieden. Dertig jaar vooruit kijkend besloten de Vlaamse en Nederlandse overheid in 1999 de handen in elkaar te slaan voor de ontwikkeling van een gemeenschappelijke nieuwe visie op de Schelde, de Langetermijnvisie Schelde-estuarium. Na twee jaar van intens overleg werd in 2001 een streefbeeld voor het jaar 2030 gepresenteerd: "Het Schelde-estuarium is in 2030 een gezond en multifunctioneel estuariene watersysteem, dat op duurzame wijze wordt gebruikt voor menselijke behoeften". Het streefbeeld geeft de richting aan voor maatregelen die op korte en middellange termijn genomen zullen worden. Veiligheid langs de Schelde en haar bijrivieren blijft ook in de toekomst voor Vlaanderen en Nederland een belangrijk aandachtspunt, o.a. omwille van de stijging van de hoogwaterstanden. Hiertoe heeft de afdeling Zeeschelde van Waterwegen en Zeekanaal NV in samenwerking met de betrokken overheden het geactualiseerde SIGMAPLAN opgemaakt.

***sp.a* is ervan overtuigd, samen met alle inwoners van de gemeenten aan de Schelde, dat we ons moeten beveiligen tegen overstromingen. Mensen zijn bereid om inspanningen te leveren i.f.v. ieders veiligheid. De plannen die de Vlaamse Regering heeft in Hamme, Dendermonde, Wichelen en Laarne kunnen voor *sp.a* enkel succesvol zijn als men er bij de concrete inrichting van de diverse gebieden in slaagt om de doelstelling veiligheid, de eigenheid van de betrokken gebieden en de belangen van de bewoners te verzoenen. We spelen niet mee in de spelletjes van sommige beleidsverantwoordelijken, partijen of actiegroepen die hun verantwoordelijkheid ontlopen en de overstromingsgebieden enkel bij de burens willen zien belanden.**

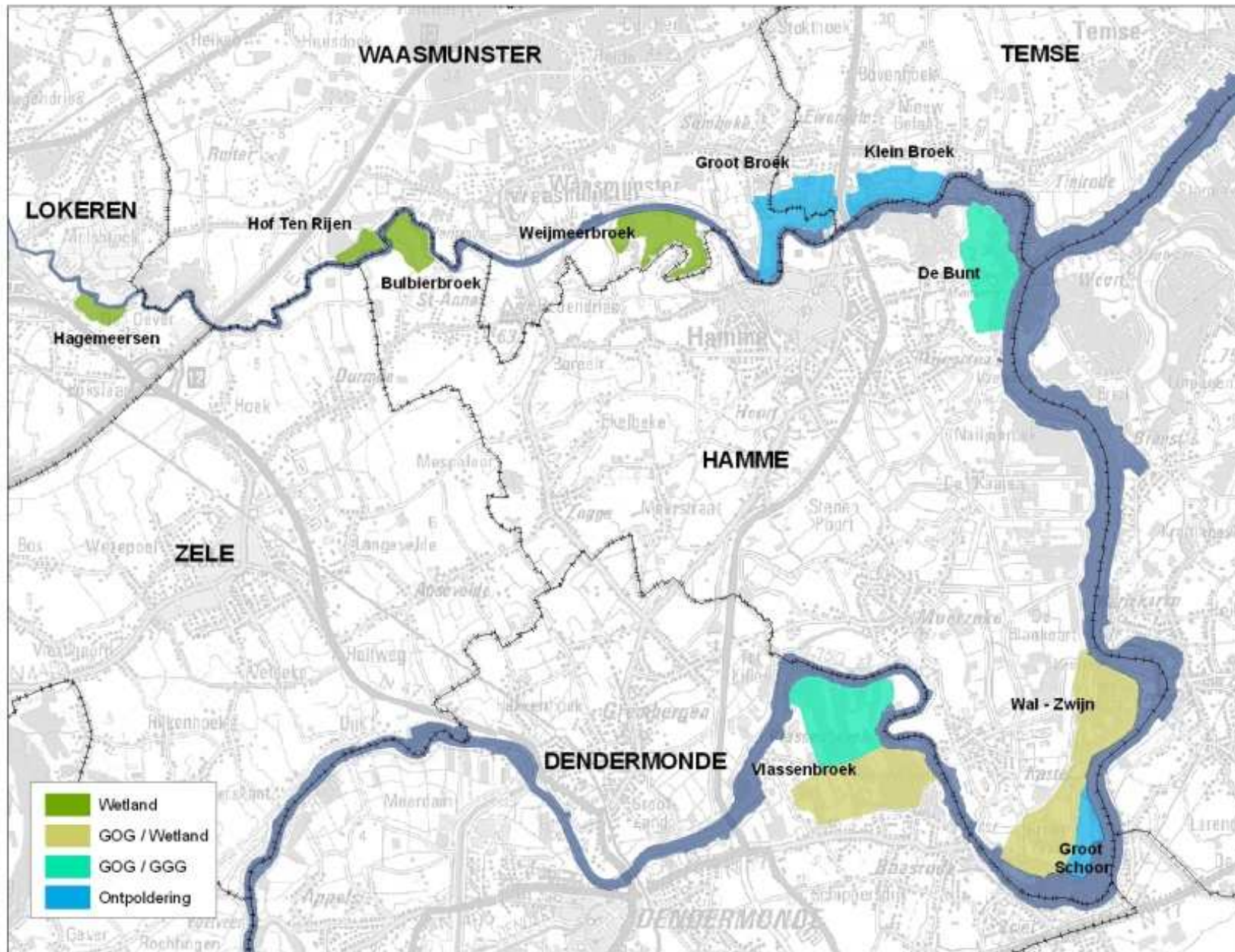
Toch vragen wij van de verschillende overheden en inzonderheid van de Vlaamse regering een betere communicatie over de concrete stappen. De onzekerheid op het terrein is en blijft groot. De *sp.a* regio Dender vraagt dat alle alternatieven zoals een licht gewijzigd dijkverloop in Vlassenbroek en de aanleg van een GGG in de Paardenmeersen (Wichelen) ter dege onderzocht

worden. Voor wat Hamme betreft zijn we er reeds in geslaagd belangrijke verbeteringen te realiseren: het toekomstig dijktracé komt verder af van de bevolking.

Als de nieuwe overstromingsgebieden op een duurzame wijze ontsloten worden, kunnen zij een bijkomende troef vormen op gebied van regionaal toerisme. Dit veronderstelt de uitbouw van bvb. bezoekerscentra en parkings (vb. Vlassenbroek en het Meirdamgebied). In een antwoord op een parlementaire vraag van Bart Van Malderen bevestigde de Vlaamse regering reeds dat via wandelpaden, etc. het gebied van Den Bunt toegankelijk zal worden gemaakt.

Er dient nu reeds werk gemaakt te worden van beheersvormen die garanderen dat de doelstellingen op gebied van veiligheid, natuurontwikkeling, (ecologische) landbouw en toerisme gehaald worden.

Niet alleen de professionele landbouw wordt beïnvloed door de geplande werken van het SIGMA-plan. Talloze hobbyboeren en tuiniers dreigen grond te verliezen. In tegenstelling tot de landbouwers kunnen zij geen beroep doen op compensatie uit de grondenbank. sp.a regio Dender wil dit recht ook voor hen openstellen.

- info & toegang tot het gebied
- bezoekersparking
- vogelkijkhut/-wand

- uitkijkplatform
- vissteiger
- visvijver

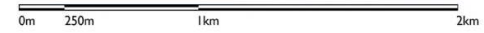
- steigerpad
- veerpont
- boothelling

- pompgemaal
- brug
- comfortabel ingerichte paden
- paadjes

- diverse graslanden
- plas/dras grasland
- grasland met doornstruwelen

- riet of ruigte
- grasland met bosjes en KLE's
- moeras

- estuariene natuur
- open water
- bos

Economie

Al eeuwenlang is de Schelde een levensader en zo een bron van welstand. Met de teloorgang van een aantal oude industrieën, verdween ook de interesse voor het vervoer over water. Industrierreinen werden ingepland weg van het water. De gevolgen zijn gekend: files, leegstaande bedrijfsgebouwen, historische bodemvervuiling,... Langsheen de Schelde liggen tientallen getuigen van een industrieel verleden te wachten op een nieuwe bestemming. In het vakjargon heeft men het over *brownfields*.

Den Briel of Briel gelegen aan de Schelde, tussen Baasrode en Sint-Amands, in de provincie Oost-Vlaanderen, op enkele kilometers van Dendermonde is een passend voorbeeld.

Het grondgebied van Den Briel strekt zich uit over twee gemeenten. Het noordwestelijk deel behoort bij Baasrode, dat sinds de fusies van 1976 deelgemeente is van Dendermonde. Het oosten en zuiden van de parochie is van oudsher deel van de gemeente Buggenhout.

Waarschijnlijk is het huidige Den Briel de oudste bewoningskern van de regio Baceroth, die zich uitstrekte van Vlassenbroek tot Mariekerke. Het gebied heette toen Cuytelghem, Den Briel was er een deel van. Later verdween de benaming Cuytelghem en het gehele gebied werd Briel genoemd.

Vandaag kenmerkt het gebied zich vooral door zijn chaotisch en enigszins afgetakeld voorkomen. Leegstaande bedrijfsgebouwen en woningen bevinden zich naast nieuwbouw en startende bedrijven. Een seveso-bedrijf ligt er naast de woondruppel, een zwaar vervuild terrein paalt aan een veevoederfabriek en woonstraat. Middenin ligt een kerkhof.

Momenteel wordt een masterplan voor Den Briel opgemaakt. Er worden verschillende pistes onderzocht. In één ervan wordt Den Briel een gemengd regionaal bedrijventerrein, voorbehouden voor watergebonden bedrijvigheid. In een tweede fase zal de provincie Oost-Vlaanderen is voor het gebied Oude Briel een Provinciaal Ruimtelijk Uitvoeringsplan (PRUP) opmaken.

De gemeente Buggenhout is vragende partij om op de sterk vervuilde en te saneren ALVAT-site een woonwijk op te richten met zo'n 200 woningen.

***sp.a* is vragende partij voor een sterke herwaardering van Den Briel. Daarbij is het belangrijk dat de verschillende belangen en ontwikkelingsmogelijkheden zo veel als mogelijk met elkaar verzoend worden: bewoners, industrie, toerisme,...**

Gezien zijn unieke ligging is Den Briel voor ons dé plaats voor watergebonden activiteiten.

Toch roept dit dossier voor ons ook een aantal vraagtekens op:

- de concrete realiseerbaarheid
- de plaats en de toekomst van de huidige bewoners
- quid de huidige bedrijven ?

***sp.a* vraagt een aanpak op maat. Mogelijke ontwikkelaars (DDS, POM, WNZ) zouden zo snel mogelijk kleur moeten bekennen over hun reële intenties. We willen geen plan om het plan. *sp.a* vraagt verder dat prioritaire aandacht wordt besteed aan de leegstaande bedrijfsterreinen en woningen. Via voorkooprecht zou relatief pijnloos een oplossing op de middellange termijn kunnen worden uitgewerkt. Grootschalige onteigeningen zijn uit den boze. Indien er bijkomende woningen worden gerealiseerd op de ALVAT-site moet er zeker rekening gehouden worden met sociale huisvesting. Bovendien mag deze bijkomende wooncreatie geen invloed hebben op het aansnijden van woonuitbreidingsgebieden in Dendermonde.**

Sinds Steve Stevaert zit transport over water weer in de (scheeps-)lift. Voldoende en kwalitatieve aanlegkades vormen daartoe een absolute voorwaarde.

Den Briel heeft op dat vlak veel te bieden. Daar kunnen schepen met een veel grotere tonnenmaat aanleggen dan pakweg een paar kilometer verder stroomopwaarts. De verdere afwikkeling over de weg vraagt wel belangrijke investeringen.

Daarnaast gaan er stemmen op om een dergelijke kade aan te leggen ter hoogte van de site Van Pollaert, net voorbij de N41-brug. Hoewel op kaart aantrekkelijk blijkt deze site zoveel tegenindicaties op te roepen dat de concrete realisatie van een aanlegkade hoogst twijfelachtig is. Deze site is gelegen in buitengebied, binnen vogelrichtlijn- en habitatgebied. Bovendien is de aansluiting op een primaire weg technisch problematisch.

sp.a twijfelt sterk aan de concrete mogelijkheden van een aanlegkade op de site 'Van Pollaert'. De terreinen langs Den Briel in Baasrode lijken hiervoor beter geschikt.

Recreatie en toerisme

Schelde, inspirerende rivier

De rivier de Schelde is door de eeuwen heen een inspiratiebron voor velen geweest. Dichters en troubadours vereeuwigden de rivier in hun gedichten en verzen. Langs de oevers van de Schelde is het ook moeilijk om niet geïnspireerd te raken.

De Schelde bruist van de activiteiten!

Recreanten kunnen aan de boorden van de Schelde hun hart ophalen. Er is van alles te doen en te zien: fietsen, wandelen, schepen spotten, excursies in natuurgebieden (al dan niet in combinatie met een bezoekerscentrum), historische steden bezoeken, culturele activiteiten ondernemen en nog veel meer.

We willen onze toeristische en recreatieve troeven verder uitspelen. Ook de overstromingsgebieden worden daarbij ontwikkeld, met fiets- en wandelpaden, maar ook barbecue en picknickzones met zicht op de Schelde moeten mogelijk zijn. sp.a wil onze regio verder ontwikkelen voor recreatie, sport en cultuur.

Vandaag beschikt onze regio over te weinig verblijfsaccommodatie. We denken bv. aan een jeugdherberg, bv. in Hamme. We willen nieuwe kleinschalige initiatieven zoals hovertoeerisme of een bed&breakfast gedurende 3 jaar vrijstelling van grondbelasting geven. Het plaatsen van trekkershutten langs de Schelde is een ander voorbeeld.

Sp.a is blij met de investeringen die gebeuren voor de uitbouw van het scheepvaartmuseum in Baasrode en vraagt het Vlaamse gewest om de in het masterplan voorziene investeringen ook effectief uit te voeren. Op termijn kan deze unieke scheepswerf uitgroeien tot een pareltje van industriële archeologie.

Behalve van op het water laat de Schelde zich het best bewonderen van op de fiets. In het verleden werd reeds geïnvesteerd in fietsvriendelijke jaagpaden. Recent werd een vlakke fietsbrug over de tijsluis in Appels in gebruik genomen, één van de vele realisaties van Norbert De Batselier.

Toch blijven bruggen voor fietsers te veel een hindernis in plaats van een verbinding. De aansluiting van de fietspaden met de bruggen is voor *sp.a* dan ook een aandachtspunt. De veren over de Schelde hebben een zeer lange traditie. Het Vlaams gewest investeert in nieuwe steigers zodat ver in de 21ste eeuw de veermannen nog reizigers veilig aan de overkant zullen brengen.

Samen staan we sterker. Op Oost-Vlaams niveau zou er moeten werk gemaakt worden van een toeristische parcours tussen de historische Schelde-steden Gent-Oudenaarde-Dendermonde. Reeds in de vroege middeleeuwen waren dit belangrijke handels- en textielsteden. Ook vandaag heeft elk van deze steden zijn eigen cultuurhistorische troeven die nog veel meer dan vandaag het geval is complementair moeten ingezet worden.

Om het watertoerisme alle kansen te geven is het onderhoud en vernieuwing van aanlegsteigers een must. In de meerjarenbegroting van het Vlaamse gewest is de vernieuwing ervan voorzien. Toch zou de heropening van de Oude Dender te Dendermonde het sluitstuk van de herwaardering van stad en rivier vormen. In het verleden investeerde de streekintercommunale DDS in de toeristische uitbouw van het Donkmeer. Vandaag verwachten we opnieuw een actievere houding van de intercommunale in deze voor de regio belangrijke groeisector.

Ecologie

Samen met de industrialisatie kwam ook de vervuiling. Gedurende vele decennia was de Schelde een dode rivier. Stroomafwaarts Gent zat er nog amper leven in. Het vuile Denderwater deed de rest en zelfs de taaiste levensvormen konden niet op tegen de Brusselse vuilvracht die via de Ruppel werd geloosd.

Sindsdien is veel veranderd. Grote rioleringswerken, strengere normen voor industrie en landbouw dragen bij tot het verbeteren van de waterkwaliteit. Er zit weer volop vis in de Schelde. Vorig jaar bracht een zeehond de zomer door op een slibplaat ter hoogte van de Briel. Ooievaars trekken en broeden in de Scheldevallei.

Toch blijft er nog veel te doen.

***sp.a* vraagt dat er effectief uitvoering wordt gegeven aan de uitbouw van het Vlaams Ecologisch Netwerk: waardevolle natuurgebieden dienen met elkaar verbonden te worden. Intensieve landbouw is op die plaatsen ondergeschikt aan natuurontwikkeling.**

***sp.a* wil aandacht blijven besteden aan de opwaardering van de waterkwaliteit, Steden en gemeenten moeten blijvend gestimuleerd worden om aan de hand van zoneringsplannen de doelstellingen inzake riolaansluiting en gescheiden afvalwater effectief te halen.**

***sp.a* pleit ervoor om de kosten voor het plaatsen van een IBA (individuele behandeling van afvalwater), verplicht gemaakt door minister Crevits, te laten dragen door de overheden. Ook de kosten voor het afkoppelen van regen- en rioolwater worden best gesolidariseerd.**

Meer info:

- www.s-p-a.be
- www.sigmaplan.be
- www.scheldenet.nl
- www.bartvanmalderen.be